

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

КАФЕДРА АГРОНОМІЇ

ЦАРУК І.В., РИЖЕНКО А.С.

РОСЛИННИЦТВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 201 «АГРОНОМІЯ»

*Рекомендовано Науково-методичною радою факультету
агротехнологій та економіки ВП НУБіП України
«Ніжинський агротехнічний інститут»
(протокол № 2 від 28.09.2023 р.).*

Укладачі: І.В. Царук, доктор філософії зі спеціальності 201 «Агрономії», асистент кафедри агрономії.

А.С. Риженко, доктор філософії зі спеціальності 201 «Агрономії», асистент кафедри агрономії.

Рецензенти:

Ю.М. Шевяков, к.с.-г.наук., доцент, ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»;

О.І. Присяжнюк, д.с.-г.н., завідувач відділу цифрових технологій в агрономії Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України

Царук І.В., Риженко А.С.

Рослинництво. Методичні вказівки до виконання курсової роботи для студентів спеціальності 201 «Агрономія». Ніжин, 2025. 37 с.

Викладено методичні вказівки до виконання та основні вимоги щодо оформлення курсової роботи з рослинництва для студентів за спеціальністю 201 «Агрономія».

Наведено необхідні правила оформлення курсової роботи, приклади її титульного аркуша, змісту, списку використаної літератури та тему курсової роботи.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	5
2. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВИХ РОБІТ	22
3. РЕЦЕНЗУВАННЯ І ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	26
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	28
ДОДАТКИ	30

ВСТУП

Дисципліна «Рослинництво» практично завершує формування агронома технолога. З метою розширення кругозору у студентів, поглиблення і закріплення теоретичних знань та практичних навичок з предмету, оволодіння методикою планування заходів вирощування високих і сталих врожаїв сільськогосподарських культур навчальна програма передбачає написання курсової роботи з рослинництва. Курсова робота – одна із форм самостійного навчання студентів факультету агротехнологій та економіки.

Курсова робота виконується на основі одержаного на кафедрі завдання, власних польових дослідів, досягнень передових господарств, матеріалів науково-дослідних установ та відповідних літературних джерел. Здобувач вищої освіти сам визначає господарство, район його розташування, зону Лісостепу.

Під час її написання студент повинен опрацювати навчальні і літературні джерела з інтенсивних технологій, детально ознайомитись з морфологічними, біологічними та агротехнічними особливостями вибраної культури.

Велику роль відіграє курсова робота у вивченні і застосуванні прогресивних, інтенсивних і енергозберігаючих технологій вирощування програмованих урожаїв сільськогосподарських культур.

Під час написання курсової роботи студент поглиблює і закріплює знання з рослинництва та інших спеціальних дисциплін, вдосконалює

навички самостійної роботи з науковою, навчальною і довідковою літературою.

1. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи передбачено навчальною програмою з курсу «Рослинництво» і є завершальною частиною освоєння дисципліни.

Курсова робота повинна відповідати таким вимогам:

- курсова робота з дисципліни виконується у спеціально розробленому для цього зошиті;
- написана від руки, розбірливо, охайно, грамотно (велика кількість граматичних помилок може стати причиною недопуску роботи до захисту);
- зміст повинен мати повну назву розділів та підрозділів із вказуванням нумерації сторінок, з яких вони починаються;
- посилання на джерела літератури робляться після їх згадування в тексті;
- список використаної літератури повинен містити до 10-15 джерел;
- список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Для рецензування курсової роботи студент за місяць до сесії здає її на кафедру рослинництва старшому лаборанту, який веде облік відповідних робіт в окремому журналі. Після перевірки викладачем, робота повертається

студенту, який повинен дати відповідь на додаткові зауваження і питання, та внести відповідні доповнення, виправлення тощо. Після цього, у визначений термін автор курсової роботи захищає її перед комісією (не менше двох осіб), до складу якої входять викладачі кафедри.

Вихідні дані для виконання курсової роботи Середній

розмір поля – 100 га.

Варіант 1. – зерново-картоплярська сівозміна (зернових – 55%; картоплі – 20%; кормових – 25%; в тому числі багаторічних трав 10%).

Варіант 2. – польова кормова сівозміна (зернових – 50%; картоплі – 10%; кормових – 40%, в тому числі багаторічних трав 10%).

Варіант 3. – зерно-бурякова сівозміна (зернових – 60%; буряка цукрового і соняшнику – 20%; кормових – 20%, в тому числі багаторічних трав 10%).

Варіант 4. – буряково-зернова сівозміна (зернових – 50%; буряка цукрового і соняшнику – 30%; кормових – 20%, в тому числі багаторічних трав 10%).

Варіант 5. – зернофуражна сівозміна (зернових – 70%; буряка цукрового і соняшнику – 20%; кормових – 10%, в тому числі багаторічних трав 10%).

Варіант 6. – польова кормова сівозміна (зернових – 50%; буряка цукрового і соняшнику – 20%; кормових – 30%, в тому числі багаторічних трав 10%).

Варіант 7. – зерно-олійна сівозміна (зернових – 60%; технічних – 20%; кормових – 20%, в тому числі багаторічних трав 10%).

Варіант 8. – зернофуражна сівозміна (зернових – 70%; технічних – 10%; кормових – 20%, в тому числі багаторічних трав 10%).

Варіант 9. – польова кормова сівозміна (зернових – 50%; технічних – 20%; кормових – 30%, в тому числі багаторічних трав 10%).

Курсова робота може бути розроблена для умов конкретного господарства, якщо студент надасть заявку господарства затверджену підписом керівника і печаткою. В такому випадку господарство замовляє студенту обґрунтування технології вирощування однієї із сільськогосподарських культур і надає всі необхідні для цього вихідні дані.

Архітектоніка курсової роботи

Зміст курсової роботи умовно можна розділити на дві частини. У першій дається загальний опис та аналіз умов і факторів життя рослин у вибраному регіоні. Тут же, за літературними джерелами описуються біологічні особливості районованої культури та її потенційні можливості.

В другій частині роботи розкривається мотивоване вирішення поставленого завдання. В ній студент дає наукове обґрунтування технологічних прийомів, організаційно-господарських заходів, які забезпечать одержання запланованого врожаю, підкріплюючи їх відповідними розрахунками та даними наукових закладів і передового досвіду.

Наприкінці роботи студентом приводиться технологічна карта вирощування відповідної сільськогосподарської культури із зазначенням всіх технологічних операцій і строків їх виконання.

Температура повітря, С°									
20 _____									
20 _____									
20 _____									
Середні багаторічні									

Далі наводиться характеристика метеорологічних умов (короткі відомості про погодні умови наводяться на основі даних найближчої метеорологічної станції: опади і середньомісячні температури повітря за останні 3 роки).

Глибина снігового покриву в грудні - _____ см, січні - _____ см, лютому - _____ см.

Наприкінці розділу приводиться короткий аналіз рослинництва в окремому господарстві або районі (необхідно навести дані про структуру посівних площ і врожайність сільськогосподарських культур за останні 3 роки). Коротко описати технологію, по якій вирощується проектна культура в господарстві.

2. Рекомендована для господарства інтенсивна технологія вирощування(наприклад – пшениці озимої) культури

Це головний розділ курсової роботи, в якому студент рекомендує господарству (регіону) інтенсивну технологію вирощування, що має забезпечити одержання високого урожаю культури при раціональних витратах і до того ж без порушення екології навколишнього середовища.

2.1. Господарсько-біологічна характеристика _____ (культура)

Цей підрозділ повинен дати достатньо інформації, що є основою для проектування технології вирощування даної культури.

В ньому необхідно охарактеризувати ботанічну родину, рід, вид культури, латинську назву, тип розвитку. Назвати фенологічні фази, дати короткий опис процесу утворення органів, який відбувається у відповідні фенологічні фази, вказати на зв'язок із продуктивністю рослин.

Дати характеристику районованих сортів (гібридів) – врожайність, для озимих – зимо- і холодостійкість, стійкість до вилягання, пошкодження хворобами, шкідниками і т.п.

Вимоги рослин до температури (мінімальна і максимальна, температури, які негативно діють на ростові процеси), до вологи. Вказати реакцію рослин на умови освітлення, густоту посіву, відношення до строків і способів сівби. Описати потреби рослин в поживних речовинах у різні періоди вегетації та винос елементів живлення врожаєм.

2.2. Розміщення культури в сівозміні

Висвітлюється роль попередника в забезпеченні високого врожаю культури; називаються всі можливі варіанти попередників. Більш детально описується попередник, який визначив студент. Приводиться схема польової сівозміни, в якій розміщується культура; дається оцінка чергуванню культур

Розв'язуючи питання кращого розміщення культур в сівозміні, потрібно враховувати господарсько-економічні і природні умови, забезпечити насамперед провідні культури кращими попередниками.

Економічною основою сівозміни є науково обґрунтована структура посівних площ, яку розробляють відповідно до спеціалізації і концентрації

виробництва з урахуванням природних умов і біологічних особливостей рослин.

Залежно від спеціалізації господарства збільшується до найбільш доцільних розмірів міра насичення сівозмін буряком цукровим, зерновими, картоплею, ріпаком, соняшником, багаторічними травами тощо. При цьому враховують реагування різних культур на повторні посіви, особливості технології вирощування окремих культур і потреби в ручній праці, територіальне розміщення переробних підприємств тощо.

Правильний підхід до вирішення цієї проблеми забезпечить отримання потрібної продукції з найвищим економічним ефектом. Отже, під час складання проекту сівозміни потрібно підібрати найбільш цінні культури в межах кожної групи і визначити оптимальне співвідношення між ними.

Відповідно до індивідуального завдання (зона вирощування, структура посівних площ, кількість полів сівозміни) побудувати схему польової сівозміни і подати у наступному вигляді:

№	Культура
1.	
2.	
3. і т.д.	

2.3. Система обробітку ґрунту

Стосовно цього підрозділу, то тут варто зазначити, що обробіток ґрунту проводиться у відповідності до існуючої в даній зоні системи землеробства. При його плануванні обов'язково враховуються наявні недоліки щодо

прийнятого обробітку ґрунту в господарстві. Проводиться проектування даного агрозаходу по окремих видах робіт, строках проведення, глибині обробітку, якості і використанню відповідних сільськогосподарських машин і знарядь. Проектуються також протиерозійні заходи. На основі приведеної системи складається наступна таблиця.

Таблиця 2

Система обробітку ґрунту під (культура) після (попередник)

Види робіт	Строки виконання	Глибина, см	С.-г. машини і знаряддя	Примітка (якість, доза, тощо)
1. Основний обробіток:				
а) лущення				
б) глибокий обробіток				
2. Снігозатримання				
3. Весняний обробіток:				
а) закриття вологи				
б) культивуація				
1-ша				
2-га				
3-тя				
4. Внесення гербіцидів до посіву				
5. Передпосівна культивуація				
6. Коткування посівів				

2.4. Система удобрення

Розробка системи удобрення в сівозміні пов'язана з дотриманням встановлених норм добрив під кожен культуру сівозміни.

Найбільш поширеним методом розрахунку добрив є балансово-розрахунковий. В основу цього методу покладено визначення норм добрив на запланований урожай основної і побічної продукції з урахуванням виносу ним

поживних речовин, наявності в ґрунті доступних елементів живлення (N, P₂O₅, K₂O) та коефіцієнтів їх використання з ґрунту і добрив.

Балансовий метод розрахунку має багато варіантів, але найпоширенішим із них є розроблений І.С. Шатіловим і М.К. Каюмовим метод розрахунку по кожному елементу живлення:

$$ДКП = \frac{100 \times В \times У \times 30 \times П}{КУ \times С}, \quad (1)$$

де: Д – норма мінерального добрива, ц/га;

В – винос елемента живлення програмованим урожаєм, кг/га; У – програмована урожайність, ц/га;

П – вміст у ґрунті елемента живлення в доступній формі, мг на 100 г ґрунту;

С – вміст відповідного елемента живлення в мінеральному добриві, %.

К_П – коефіцієнт використання елемента живлення з ґрунту, %

К_У – коефіцієнт використання елемента живлення з добрив, %;

При сумісному внесенні органічних і мінеральних добрив балансовий метод розрахунку здійснюється за формулою:

$$Д = \frac{100 \times В \times У \times (30 \times П \times КП + Д^o \times С^o \times К^o)}{КУ \times С}, \quad (2)$$

де: Д_o – норма внесення органічних добрив, т/га;

С_o – вміст елемента живлення в органічному добриві, кг/т;

К_o – коефіцієнт використання елемента живлення з органічних добрив.

Після розрахунку норм добрив потрібно розробити систему удобрення, де розраховані балансовим методом норми добрив розподіляються між основним, припосівним внесенням і підживленням та заповнюється відповідна таблиця.

Таблиця 3

Система удобрення в польовій сівозміні

Культура		Основне удобрення				Припосівне			Підживлення		
		гній	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
Пшениця озима	кг/га										
	д.р.										
	ц/га										

2.5. Підбір сортів і гібридів

Основою будь-якої технології вирощування сільськогосподарських культур є правильний підбір сортів і гібридів. Територіальна концентрація і спеціалізація виробництва продукції рослинництва обмеженого набору культур, сортів і гібридів також збільшують небезпеку нагромадження і поширення патогенних джерел ураження їх хворобами, які можуть катастрофічно знижувати рівень врожайності та якість отриманої продукції. В цьому плані небезпечна однобічна орієнтація на добір сортів та гібридів максимально пристосованих лише до таких факторів інтенсифікації, як урахування їх генетичного потенціалу, стійкості проти шкочинних об'єктів, а також рівня їх адаптивності до абіотичних стресових факторів середовища. У зв'язку з динамічними змінами екологічних і технологічних ситуацій з метою зменшення тиску вказаних стресових факторів середовища на виробничі агроценози рослин, постійно існує необхідність у систематичній зміні набору вирощуваних сортів і гібридів у напрямку більшого їх пристосування до умов вирощування і забезпечення зростаючого рівня врожайності та його стабільності.

2.6. Підготовка насіння до сівби

Розробляються заходи, необхідні для підвищення якості посівного матеріалу. Обов'язковим є обґрунтування кожного з них з урахуванням очікуваного ефекту від його використання. Після відповідних пояснень оформляється таблиця.

Таблиця 4

Підготовка насіння до сівби

Назва робіт	Машини і знаряддя	Об'єм робіт	Назва і дози препарату	Строки проведення робіт
1. Очистка				
2. Сортування				
3. Протруювання				
4. Обробка мікроелементами і стимуляторами росту				
5. Обробка бактеріальними препаратами				

2.7. Розрахунок норми висіву та технологія сівби

Навести агробіологічне обґрунтування строків, способів сівби, глибини загортання насіння для даної ґрунтово-кліматичної зони вирощування. Вказати марки сільськогосподарських машин та агрегатів. Розрахувати потребу в насіннєвому матеріалі, враховуючи площу посіву (за завданням).

Норми висіву насіння, що забезпечують оптимальну густоту рослин на одному гектарі розраховують за формулою:

$$H = (H_p \times M \times 100) : (ГП), \quad (3)$$

де: H – норма висіву, кг/га;

Нр – норма висіву рекомендована, млн. штук схожих насінин на 1 га;

М – маса 1000 насінин, г;

ГП – господарська придатність, %.

Господарська придатність – це сумарний показник чистоти (Ч, %) і схожості (С, %) насіння, який визначається за формулою:

$$\text{ГП} = (\text{Ч} \times \text{С}) : 100, \quad (4)$$

При розрахунках норми висіву потрібно мати на увазі, що польова схожість насіння значно менша від лабораторної, тому необхідно збільшити розраховану норму висіву на 15-20%, а також ще на 5% за кожний механізований догляд за посівами.

Таблиця 5

Сівба (чи садіння)

Культура _____		сорт _____		рік _____		
Площа посіву, га	Строки сівби (початок- кінець)	Норма висіву,		Глибина заробки насіння, см	Агротехнічні вимоги	
		млн. шт./га	кг/га		спосіб сівби	склад агрегату

2.8. Догляд за посівами

Основні заходи по догляду за рослинами повинні плануватися виходячи з отриманого завдання, забур'яненості посівів, способу сівби, фаз розвитку рослин, хвороб і шкідників, характерних для вибраної зони, погодних умов і особливостей ґрунту. При проектуванні цих агрозаходів використовуються агрохімічні та фітосанітарні паспорти і карти забур'яненості полів, методи

діагностики забезпечення елементами живлення, прогнозу та сигналізації появи шкідливих організмів, забезпечення інших умов для високої продуктивності посівів. Слід поєднати агротехнічні, механічні і хімічні заходи боротьби з бур'янами та хворобами сільськогосподарських культур.

Таблиця 6

Основні заходи по догляду за рослинами

Культура _____ сорт _____
рік _____

Види робіт	Фази розвитку рослин	Строки проведення	Гербіциди (назва, доза), кг/г	Склад агрегату	Вимоги до якості робіт

2.9. Визначення густоти рослин на площі, біологічної врожайності і її структури

Біологічну врожайність культури визначають перед її збиранням. Вона необхідна для прогнозування вирощеного врожаю, що дає можливість визначити необхідну кількість техніки для збирання і його перевезення, прогнозувати шляхи реалізації продукції і т. ін.

Спочатку необхідно визначити кількість рослин на 1 га. Для культур звичайного рядкового і вузькорядного способів сівби підраховують кількість рослин на 1 м², на широкорядних посівах визначають довжину рядка, якби він зайняв площу в 1 га і ділять на 1000.

При ширині міжряддя 45 см рядок сягне на 22 222 м (10 000 м² : 0,45м

= 22222 м); 60 см – 16 666,6 м; 70 см – 14285,7 м. Отже, на культурах широкорядного способу сівби (міжряддя 45 см) підраховуємо кількість рослин на 22,2 м, з шириною міжрядь 60 см – на 16,7 м; з шириною міжрядь 70 см – на 14,3 м.

На площі до 10 га береться 10 проб і визначається середній показник; на площі до 50 га додатково відбирають по одній пробі на кожні наступні 10 га, тобто 14 проб, а на площі до 100 га – додатково одна проба на кожні 20 га.

Зернові колосові культури. Проби для визначення біологічного врожаю і його структури відбирають в період воскової стиглості зерна. Підраховують кількість усіх стебел, а також продуктивних для визначення загальної і продуктивної кущистості. Наприклад, у посівах ячменю, в середньому, на 1 м² росте 320 продуктивних стебел, то на 1 га їх буде 3 млн. 200 тисяч. На 25 продуктивних стеблах вимірюють його висоту, довжину колоса (волоті), кількість колосків у колосі, за цими показниками виводять середнє. Потім колосся обмолочують, зерно зважують і визначають масу зерен з 1 колоса і 1000 зернин.

Для визначення біологічного врожаю кукурудзи в усіх пробах підраховують кількість рослин на 14,3 м рядка і визначають середнє. Наприклад, середня кількість рослин з 10 проб становить 57,4 штук, то загальна густина їх на площі

1 га буде 57400. Крім того, підраховують на цій довжині кількість рослин без качанів, потім кількість рослин з одним, двома і більше качанами. Після цього визначають кількість качанів на одній рослині і підряд відбирають 5 качанів. Їх зважують, висушують і аналізують за такими показниками: довжина

качана, маса качана, маса зерна в качані, процентний вихід зерна від маси качана.

Узагальненими показниками врожаю є продуктивність однієї рослини і кількість таких рослин на 1 га. Для колосових

$$У_6 = М * К, \quad (5)$$

де: $У_6$ – урожай біологічний, г/га;

$М$ – маса зерна з 1 колоса, г;

$К$ - кількість продуктивних стебел на 1 га, шт. Одержаний урожай для переводу в центнери ділимо на 100 000. Для кукурудзи:

$$У_6 = М * С * К, \quad (6)$$

де: $У_6$ – урожай біологічний, г/га; $М$

– маса зерна з 1 початку, г;

$С$ – кількість початків на 1 рослині, шт.

$К$ – кількість продуктивних стебел на 1 га, шт.

Картопля. Для визначення біологічного врожаю підраховують густоту стояння рослин на 1 га, потім у різних місцях по діагоналі поля викопують 50-70 кущів. Бульби очищають від землі і ділять на три фракції – великі, середні та малі. Зважують кожну фракцію окремо і перераховують на густоту рослин з 1 гектара.

Цукровий буряк. Біологічний врожай визначають перед збиранням буряків. На площі до 100 га беруть 13 проб, з яких 9 розміщують по діагоналях і 4 – по осьових лініях бурякового поля.

Проби беруть на одному рядку завдовжки 2,22 м у більшу сторону поля, на якому всі коренеплоди викопують, ретельно очищають від землі, зрізують гичку так, щоб діаметр зрізу був не більше 1 см. Коренеплоди і гичку зважують окремо з точністю до 10 г.

Біологічний врожай визначають за формулою:

$$Y_6 = M \cdot K, \quad (7)$$

де Y_6 – біологічна врожайність, т/га;

M – середня маса коренеплодів або гички з усіх облікових проб, кг; K – кількість коренеплодів на гектарі.

Отримані результати ділимо на 100 000 і матимемо показник в ц/га.

2.10. Збирання та первинна обробка зібраного врожаю до його зберігання

у цьому підрозділі необхідно обґрунтувати строки, способи, організацію збирання. Описати первинну обробку продукції, підготовку її до реалізації та зберігання (враховувати вимоги державних стандартів).

Таблиця 7

Заходи по збиранню врожаю

Культура _____ сорт _____ рік

Види робіт	Об'єм робіт	Строки проведення збирання	Склад збиральних комплексів	Вимоги до якості робіт

Після цього потрібно скласти технологічну карту вирощування культури в господарстві.

Об'єм цього розділу курсового проекту – до 25 сторінок.

3. Економічна оцінка вирощування культури

Оскільки питання економіки є дуже важливими, курсова робота не може вважатися завершеною без економічної оцінки розробленої технології.

За даними технологічної карти потрібно визначити вартість врожаю з одного гектара, затрати праці на 1 га, собівартість центнера продукції, чистий прибуток з гектара і рентабельність вирощеної продукції. Ці показники необхідно відобразити в таблиці та зробити аналіз її даних.

Таблиця 8

Економічна оцінка вирощування

В	
(культура)	(господарство, район)
Показники	20_
Урожайність, ц/га	
Виробничі затрати на 1 га, грн.	
Собівартість 1 ц, грн.	
Середня реалізаційна ціна 1 ц, грн.	
Прибуток з 1 га, грн.	
Рівень рентабельності, %	

4. Висновки і пропозиції виробництву

На основі глибокого аналізу всього матеріалу, висвітленого в курсовій роботі, необхідно чітко, лаконічно, по пунктах зробити висновки.

Список використаних джерел

Подається в алфавітному порядку по автору, або першому автору, коли наукова праця написана колективом авторів. У списку використаної літератури вказують лише ті джерела, які студент безпосередньо використовував при написанні курсової роботи або електронна адреси джерела в інтернеті.

2. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Курсова робота має бути написана чітким, розбірливим почерком чорнилами (пастою чорного чи синього кольору) або надрукована за допомогою комп'ютера.

Робота виконується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). У друкованому варіанті текст розташовується з інтервалом 1,5 до тридцяти рядків на сторінці з висотою шрифту в 14 пт, тип шрифту Times New Roman.

Текст курсової роботи розміщується на аркуші з дотриманням таких відступів від країв аркуша не менше, мм: зліва – 25, справа – 15, зверху – 20, знизу – 20.

Вписувати у друкований текст роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні позначення можна чорнилом, тушшю, пастою тільки наближеною до щільності основного тексту.

Текст основної частини роботи поділяється на розділи, підрозділи, пункти та підпункти згідно із планом.

Заголовки структурних частин курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» пишуться або друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів пишуться або друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться. Кожну структурну частину курсової роботи слід починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою курсової роботи є титульна сторінка, яка включається до загальної нумерації сторінок і на якій номер сторінки не ставиться. Нумерація без крапки після неї проставляється у правому верхньому куті подальших сторінок.

ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ не нумерують як розділи. Номер розділу або глави ставиться після слів «РОЗДІЛ». Підрозділи нумерують у межах кожного розділу, використовуючи номер розділу і порядковий номер підрозділу, між якими ставиться крапка. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка: наприклад, «1.4.» (четвертий підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Ілюстрації (схеми, графіки тощо) і *таблиці* слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де їх згадано вперше або на наступну сторінку. Якщо вони містяться на окремих сторінках роботи, їх включають до загальної нумерації сторінок. На всі ілюстрації мають бути посилання в тексті.

Ілюстрації позначають словом «Рис» і нумерують послідовно в межах курсової роботи, за винятком ілюстрацій у додатках. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком тих, що розміщені в додатках) у межах курсової роботи. У правому верхньому куті розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера, нижче посередині вказується назва таблиці. У разі перенесення таблиці на іншу сторінку над подальшими частинами у правому верхньому куті пишеться: наприклад, «Продовження табл. 1».

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву не підкреслюють. Заголовки граф починаються з великих літер, підзаголовки – з малих, якщо складають одне речення із заголовком, і з великих – якщо вони є самостійними.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту тексту або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Формули нумеруються в межах курсової роботи в цілому. Нумери формул пишуть біля правого боку сторінки на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: «(3)».

Пояснення значень символів, числових коефіцієнтів у формулах треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони дані в формулі, і кожне - з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишати не менше одного вільного рядка.

Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (x) і ділення (:).

Посилання в тексті роботи на джерела інформації слід зазначити порядковим номером посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у працях [1- 9] ...».

Посилання на ілюстрації до наукової роботи оформлюють порядковим номером ілюстрації: наприклад, «рис. 2»; на формули – порядковим номером формули: наприклад, «у формулі (3)». Посилання у тексті на таблиці пишуть скорочено: наприклад, «у табл. 1».

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв тощо. Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні роботи), у алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Додатки оформлюються як продовження курсової роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток » і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б тощо.

Остаточна оформлена курсова робота підписується здобувачем вищої освіти на титульному листі та у зброшурованому вигляді здається на кафедру менеджменту та аграрної економіки для рецензування та прийняття науковим керівником рішення щодо можливості допуску роботи до захисту.

3. РЕЦЕНЗУВАННЯ І ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконана курсова робота у встановлений термін здається здобувачем вищої освіти на кафедру агрономії. Після реєстрації курсова робота передається науковому керівникові для перевірки та рецензування. У відгуку наукового керівника відмічаються позитивні сторони та недоліки курсової роботи, робиться висновок про можливість допуску роботи до захисту та вміщується попередня оцінка («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Якщо курсова робота отримує оцінку «незадовільно», вона повертається для доопрацювання. У рецензії на курсову роботу може не міститися остаточна оцінка. У ній може бути попередня оцінка у формі висновку: «Робота допускається до захисту» чи «Робота не допускається до захисту». Остаточна оцінка дається після захисту. Якщо робота не допущена до захисту, то вона повинна бути здобувачем вищої освіти перероблена відповідно до рецензії і знову представлена на кафедру.

Робота не допускається до захисту, якщо:

- вона не носить самостійного характеру, списана з літературних чи джерел в інших авторів;
- основні питання не розкриті, викладені схематично, фрагментарно;
- у тексті містяться помилки, науковий апарат оформлений неправильно, текст написаний недбало.

Таким чином, підготовка до захисту курсової роботи включає усунення помилок і недоліків, вивчення додаткових джерел, зазначених у рецензії, осмислення написаного в роботі, готовність пояснити будь-які приведені в роботі положення.

До переробленої курсової роботи, зданої на повторну перевірку, обов'язково додається попередня рецензія. Всі доповнення і зміни до початкового варіанта курсової роботи додаються на листах паперу відповідного формату і розміщуються після додатків з зазначенням параграфа, до якого вони належать.

Якщо науковий керівник дає позитивний відзив, курсова робота допускається до захисту у строки, встановлені кафедрою. Напередодні захисту здобувач вищої освіти отримує свою курсову роботу, щоб ознайомитися з відзивом та своєчасно підготуватися до відповідей на зауваження, які у ньому містяться.

Курсова робота оцінюється комісією, до складу якої входять викладачі кафедри (не менше 2 осіб). При оцінюванні курсової роботи враховується її якість і зміст, глибина дослідження, зміст доповіді, правильність відповідей на питання комісії, вміння обґрунтовувати та відстоювати власні погляди, оформлення роботи.

У ході захисту курсової роботи студенту необхідно показати досконале володіння матеріалом конкретної теми, уміння відповідати на питання, орієнтуватися в змісті роботи.

За результатами захисту курсова робота одержує оцінку за ECTS, яка заноситься до екзаменаційної відомості.

Оцінку «відмінно» одержують роботи, в яких містяться елементи наукової творчості, робляться самостійні висновки, дається аргументована критика і самостійний аналіз фактичного матеріалу на основі знань літератури з даної теми.

Оцінка «добре» ставиться в тому випадку, коли в роботі, виконаній на високому теоретичному рівні, повно і всебічно висвітлюються питання теми, але немає належного ступеня творчості.

Оцінку «задовільно» заслуговують роботи, в яких правильно освітлені основні питання теми, але немає логічно стрункого їхнього викладу, містяться окремі помилкові положення.

Оцінку «незадовільно» здобувач вищої освіти одержує у випадку, коли не може відповісти на зауваження рецензента, не володіє матеріалом роботи, не в змозі дати пояснення висновкам і теоретичним положенням даної проблеми. У цьому випадку здобувач вищої освіти має бути наданий повторний захист.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базалій В. В., Зінченко О. І., Лавриненко Ю. О. Рослинництво: підручник. Одеса: Олді+, 2020. 520 с.

2. Рослинництво з основами кормовиробництва : навч. посібник / за ред. д. с.-г. н., проф. О. Г. Жатова Царенко О. М. Троценко В. І. Жатов О. Г. Жатова Г. О. Суми: Університетська книга, 2023. 384 с.

3. Мельник А. В. Троценко В. І. Рослинництво з основами технології переробки: практикум. Суми: Університетська книга, 2023. 384 с.

ДОДАТКИ

**Додаток
А**

Приблизний винос НРК польовими культурами (кг на 1 ц продукції)

Культура	N	P2O5	K2O	Витрати NPK на 1 ц врожаю, кг	Співвідношення N:P2O5:K2O
Озима пшениця	3,25	1,15	2,00	6,40	1:0,35:0,62
Яра пшениця	4,27	1,24	2,05	7,56	1:0,20:0,48
Озиме жито	3,10	1,37	2,60	7,07	1:0,44:0,84
Ячмінь	2,50	1,09	1,75	5,34	1:0,44:0,70
Овес	2,95	1,31	2,58	6,84	1:0,45:0,88
Кукурудза (зерно)	3,03	1,02	3,13	7,18	1:0,34:1,03
Просо	3,30	1,02	2,26	7,58	1:0,31:0,99
Гречка	3,00	1,51	3,91	8,42	1:0,50:1,30
Сорго	3,68	1,12	1,54	6,34	1:0,30:0,42
Горох	6,60	1,52	2,00	10,12	1:0,23:0,30
Люпин	6,80	1,91	4,69	13,40	1:0,28:0,70
Соя	7,24	1,41	1,93	10,58	1:0,19:0,27
Вика (зерно)	6,23	1,31	1,56	9,10	1:0,21:0,25
Вика (сіно)	2,27	0,62	1,00	3,89	1:0,16:0,26
Коноплі	2,00	0,62	1,00	3,62	1:0,31:0,50
Соняшник	6,00	2,60	18,60	27,20	1:0,43:3,10
Цукровий буряк	0,59	0,18	0,75	1,52	1:0,33:1,15
Кормовий буряк	0,40	0,13	0,46	0,99	1:0,33:1,15
Картопля	0,62	0,30	1,45	2,37	1:0,50:2,34
Морква	0,23	0,15	0,67	1,05	1:0,65:2,91
Люцерна (сіно)	2,60	0,65	1,50	4,75	1:0,25:0,58
Еспарцет (сіно)	2,50	4,46	1,30	4,26	1:0,18:0,52
Кукурудза (з.м.)	0,45	0,10	0,37	0,92	1:0,22:0,82

Б

Співвідношення основної продукції деяких сільськогосподарських культур до побічної

Культура	Співвідношення
Озиме жито	1 : 1,5-2,1
Озима пшениця	1 : 1,3-1,5
Яра пшениця	1 : 1,2-1,3
Ячмінь	1 : 1,1-1,2
Бобові	1 : 1,5-2
Картопля	1 : 0,8
Цукрові буряки	1 : 0,6

**Додаток
В**

Коефіцієнт використання поживних речовин із добрив різними культурами в рік внесення

Культура	Із міндобриг			Із гною		
	N	P2O5	K2O	N	P2O5	K2O
Озима пшениця	0,50	0,30	0,70	0,30	0,30	0,50
Озиме жито	0,51	0,32	0,67	0,30	0,30	0,50
Овес	0,80	0,27	0,70	0,25	0,30	0,55
Ячмінь	0,60	0,22	0,65	0,25	0,30	0,55
Просо	0,60	0,30	0,70	-	-	-
Гречка	0,24	0,10	0,23	-	-	-
Горох	0,60	0,25	0,60	-	-	-
Цукровий буряк	0,75	0,25	0,80	0,25	0,20	0,35
Соняшник	0,40	0,25	0,70	-	-	-
Картопля	0,80	0,13	0,36	0,13	0,12	0,21
Кормові коренеплоди	0,55	0,22	0,55	0,35	0,47	0,65
Кукурудза на зерно	0,71	0,27	0,57	0,35	0,28	0,35
Кукурудза на силос	0,45	0,30	0,60	-	-	-
Післядія на 2 рік	0	0,20	0,20	0,15	0,20	0,10
3 рік	0	0,15	0,10	0,08	0,10	0,10
4 рік	0	0,10	0	0,05	0,05	0,05

Г

Коефіцієнти використання поживних речовин з ґрунту

Культура	N	P2O5	K2O
Озима пшениця	0,25	0,09	0,13
Озиме жито	0,16	0,06	0,10

Додаток

Ячмінь	0,19	0,09	0,16
Овес	0,39	0,09	0,16
Кукурудза (зерно)	0,26	0,09	0,23
Гречка	0,12	0,06	0,16
Горох	0,39	0,09	0,12
Картопля	0,21	0,09	0,30
Цукровий буряк	0,30	0,09	0,30
Соняшник	0,32	0,16	0,65

E

Найбільш поширені шкідники, хвороби і бур'яни на посівах польових культур

<i>Культура</i>	<i>Центральний і південний Лісостеп</i>	<i>Північний Лісостеп</i>
Ш К І Д Н И К И		
<i>Зернові</i>	Хлібний турун, клоп шкідлива черепашка, пшеничний трипс	Злакові мухи, попелиця, хлібні жуки, хлібний пильщик, совка озима.
<i>Зернобобові</i>	Акацієва вогнівка, кліщі, бавовняна совка	Горохова попелиця, бульбочкові довгоносики, гороховий зерноїд (брухус), квасолева зернівка
<i>Люцерна</i>	Великий люцерновий довгоносик, луговий метелик, листковий люцерновий довгоносик	бульбочкові довгоносики,

Додаток

<i>Кукурудза</i>	Стебловий кукурудзяний метелик, дротяники, личинки жуків коваликів	
<i>Картопля</i>	Колорадський жук, личинки жуків коваликів	
<i>Буряк цукровий</i>	Звичайний і сірий буряковий довгоносик, бурякові блішки	
<i>Соняшник</i>	Соняшникова вогнівка, геліохризова попелиця, личинки жуків коваликів.	
<i>Ріпак</i>	Хрестоцвіті блішки, попелиця капустиана, міль.	
Х В О Р О Б И		
<i>Пшениця озима, яра</i>	Фузаріозна коренева гниль, бура іржа, борошниста роса, летюча сажка	Звичайна коренева гниль, септоріоз, борошниста роса.
<i>Ячмінь</i>	Сажкові хвороби, корончаста іржа.	
<i>Кукурудза</i>	Пухирчаста сажка, летюча сажка, гелмінтоспоріоз, стеблові і кореневі гнилі	
<i>Горох, соя</i>	Кореневі гнилі, аскохітоз, пероноспороз, борошниста роса	
<i>Картопля</i>	Фітофтороз, хвороби бульб – фузаріозна гниль, звичайна парша, чорна парша.	
<i>Буряк цукровий</i>	Коренеїд, церкоспороз, фомоз, борошниста роса, іржа	
Б У Р ' Я Н И		
<i>Варіант 1</i>	Осот рожевий, ромашка не пахуча	
<i>Варіант 2</i>	Свиріпа, мишій сизий, осот рожевий	

Варіант 3	Ромашка не пахуча, пирій повзучий
Варіант 4	Волошка синя, осот рожевий
Варіант 5	Волошка синя, пирій повзучий
Варіант 6	Берізка польова, свиріпа, щиріця
Варіант 7	Берізка польова, лобода, вівсюг
Варіант 8	Вівсюг, хвощ польовий, берізка польова
Варіант 9	Осот рожевий, ромашка непахуча
Варіант 10	Осот рожевий, грицики звичайні
Варіант 11	Мишій сизий, куряче просо
Варіант 12	Осот рожевий, мишій, щиріця
Варіант 13	Редька дика, берізка польова
Варіант 14	Осот рожевий, берізка польова
Варіант 15	Осот рожевий, берізка польова
Варіант 16	Свиріпа звичайна, мишій сизий
Варіант 17	Лобода, щиріця
Варіант 18	Однорічні бур'яни
Варіант 19	Однорічні бур'яни
Варіант 20	Пирій повзучий, ромашка непахуча
Варіант 21	Пирій повзучий, ромашка непахуча
Варіант 22	Осот рожевий, мишій, щиріця
Варіант 23	Берізка польова, вівсюг
Варіант 24	Редька дика, берізка польова
Варіант 25	Осот рожевий, грицики звичайні

ЗАВДАННЯ

1	Пшениця озима 50 ц.	варіант 3
2	Пшениця озима 65 ц.	варіант 5
3	Ячмінь озимий 60 ц.	варіант 6
4	Жито озиме 55 ц	варіант 4
5	Тритикале озиме 55ц.	варіант 1
6	Пшениця яра 40 ц.	варіант 8
7	Ячмінь ярий 40 ц.	варіант 8
8	Овес 38 ц.	варіант 6
9	Кукурудза на зерно 90 ц.	варіант 8
10	Кукурудза на зерно 60 ц.	варіант 6
11	Просо 35 ц	варіант 9
12	Горох 32 ц.	варіант 7
13	Гречка 26 ц.	варіант 8
14	Соя 26 ц.	варіант 2
15	Соняшник 24 ц.	варіант 6
16	Ріпак озимий 25 ц.	варіант 7

17	Картопля 240 ц.	варіант 1
18	Люцерна на насіння 6 ц.	варіант 5
19	Буряк цукровий 380 ц.	варіант
20	Пшениця яра 38 ц.	варіант 3
21	Пшениця озима 55 ц.	варіант 1
22	Соя 24 ц.	варіант 7
23	Ячмінь ярий 42 ц.	варіант 5
24	Гречка 28 ц.	варіант 3
25	Кукурудза на зерно 90 ц.	варіант 9

Наприклад, студент отримав завдання – варіант 1 пшениця озима урожайність 50 ц. господарство, по якому виконуватиметься робота, знаходиться в Лохвицькому районі. Це північний Лісостеп. З «Вихідних даних для курсової роботи» виходить, що ґрунти і цій зоні дерновопідзолисті або сірі опідзолені. З додатків – поля засмічені осотом рожевим і ромашкою не пахучою; найпоширеніші шкідники в цій зоні на посівах пшениці озимої – злакові мухи, попелиця, хлібні жуки, хлібний пильщик, совка озима; найпоширеніші хвороби – звичайна коренева гниль, борошниста роса, септоріоз.

Додаток Ж

Оформлення списку літератури згідно з вимогами державного стандарту

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с. 2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с. 3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с. 4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів : Тріада плюс, 2004. 392 с. 5. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с. 6. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті-1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІПЛЮС, 2015. 212 с. 4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с. 5. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практ. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с. 2. Кузнєцов М. А., Фоменко К. І., Кузнєцов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретикоприкладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с. 2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінальновиконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с. 3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с. 4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с. 5. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с. 2. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с. 3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с. 4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с. 5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. 2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с. 3. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т.

	1. 480 с.
Частина видання	
Книги	1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 1932- 1933 років: втрати української нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науковопопулярних журналів. Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p>
Статті із продовжуваних та періодичних видань	<p>1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. Збірник наукових праць «Політологічні студії». 2011. № 2. С. 54–65.</p> <p>2. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. Вища школа. 2017. № 5–6. С. 48–55.</p> <p>4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. Політичний менеджмент. 2006. № 5. С. 3–17.</p> <p>5. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p>

	<p>6. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. Юридичний вісник України. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p>
Інші видання	
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530–543. 4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141. 6. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. Балансбюджет. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Патенти	<p>1. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p> <p>2. Люмінесцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гаммаметодами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p>
Каталоги	<p>1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.- довід. / авт.упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні показники	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p>
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі Бібліотечний вісник. 2016. № 4. С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017). 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p>

	<p>4. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua/ (дата звернення: 12.10.2017).</p>
<p>Автореферати дисертацій</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 Харків, 2010. 36 с. 3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.
<p>Дисертації</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище в розвитку міжнародної економічної діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.